

Saturs

Priekšvārds (<i>E.Levits</i>)	7
Par bērnu pārrobežu nolaupīšanu un I.Kucinas grāmatu. Praktiķu redzējums (<i>D.Vilsona, M.Vainovskis, A.Skudra</i>)	11
Izmantotie saīsinājumi	16
Ievads	18
I Ieskats bērnu pārrobežu prettiesiskas aizvešanas vai aizturēšanas civiltiesiskajā regulējumā	27
1. Hāgas konvencija: vēsture, mērķi, ieviešana un piemērošana	29
1.1. Bērnu pārrobežu nolaupīšanas civiltiesiskā regulējuma vēsturiskā attīstība	29
1.2. Hāgas konvencijas mērķi un to īstenošana	31
2. Citi starptautiskie instrumenti un to mijiedarbība ar Hāgas konvenciju	40
3. ES regulējums un tā mijiedarbība ar Hāgas konvenciju	43
4. Latvijas tiesiskais regulējums un tā mijiedarbība ar Hāgas konvenciju un ES regulējumu	45
II Hāgas konvencijas piemērošanas būtiskākie aspekti	49
1. Bērna atgriešanas priekšnoteikumi Hāgas konvencijas izpratnē	51
1.1. Termina "parastā dzīvesvieta" izpratnes problemātika bērna prettiesiskas aizvešanas vai aizturēšanas gadījumā	51
1.1.1. Angļu valodā lietotā termina " <i>habitual residence</i> " izpratnes latviešu valodā īpatnības	51

1.1.2.	Bērna parastās dzīvesvietas noteikšanas īpatnības ārvalstu doktrīnā un tiesu praksē, piemērojot Hāgas konvenciju	53
1.1.3.	Bērna parastās dzīvesvietas noteikšanas īpatnības Latvijas tiesu praksē, piemērojot Hāgas konvenciju	61
1.1.4.	Bērna parastās dzīvesvietas vienota izpratne, piemērojot Hāgas konvenciju	67
1.2.	Bērna aizvešanas vai aizturēšanas prettiesiskuma konstatēšanas problemātika, piemērojot Hāgas konvenciju	75
1.2.1.	Tiesību uz prettiesiski aizvesta vai aizturētā bērna aizgādību vai aizbildnību rašanās pamati	75
1.2.2.	Materiālo vai kolīziju normu piemērošana lietās par bērna aizvešanas vai aizturēšanas prettiesiskuma konstatēšanu	84
1.3.	Jēdzienu "bērna prettiesiska aizvešana" un "bērna prettiesiska aizturēšana" nošķiršana	87
1.4.	Bērna prettiesiskas aizvešanas vai aizturēšanas brīdis	94
2.	Bērna neatgriešanas pamatu piemērošanas problemātika bērnu pārrobežu nolaupīšanas lietās	99
2.1.	Bērna iedzīvošanās jaunajā vidē	100
2.2.	Nopietns fiziska vai psiholoģiska kaitējuma vai citādi radītas neciešamas situācijas risks bērnam viņa atgriešanas gadījumā	107
2.2.1.	Nopietns fiziska kaitējuma risks	107
2.2.2.	Nopietns psiholoģiska kaitējuma risks	113
2.2.3.	Nopietnas neciešamas situācijas risks	115
2.2.4.	ECT secinājumi bērna neatgriešanas pamatu piemērošanas jautājumos	118
2.2.5.	Bērna neatgriešanas pamatu piemērošana no klasikas līdz neierastiem gadījumiem	132
2.3.	Bērna neatgriešana, ja persona vai iestāde, kuras aprūpē ir bērns, viņa aizvešanas vai aizturēšanas laikā neizmanto savas aizgādības tiesības, piekrīt bērna aizvešanai vai aizturēšanai vai neiebilst pret to	142
2.4.	Bērna iebildumi pret viņa atgriešanu	146
2.4.1.	Bērna iebildumu pierādīšanas nasta	147

2.4.2. Bērna vecums un brieduma pakāpe.....	148
2.4.3. Bērna iebildumu nozīme	152
2.4.4. Tiesas rīcības brīvība.....	154
3. Saskaņā ar Hāgas konvenciju pieņemta nolēmuma par bērna atgriešanu izpilde	156
3.1. Ieskats atsevišķu valstu nacionālajā regulējumā	156
3.2. Ieskats Latvijas tiesiskajā regulējumā	159
3.3. ECT secinājumi bērnu pārrobežu nolaupīšanas lietās pieņemto nolēmumu izpildes jautājumos	174
III Briseles IIbis Regula un tās piemērošanas bērnu prettiesiskas aizvešanas un aizturēšanas jomā būtiskākie aspekti	183
1. Briseles IIbis Regulas piemērošanas ģimenes tiesību jautājumos vispārīgie noteikumi.....	185
2. Briseles IIbis Regulas noteikumu un Hāgas konvencijas noteikumu mijiedarbība ar bērna nolaupīšanu saistītos civiltiesiskajos jautājumos.....	190
3. EST secinājumi lietās par bērnu pārrobežu nolaupīšanu	203
3.1. EST sprieduma lietā <i>Rinau</i> izvērtējums	203
3.2. EST sprieduma lietā <i>Doris Povse</i> pret <i>Mauro Alpago</i> izvērtējums	207
3.3. EST sprieduma lietā <i>Joseba Andoni Aguirre Zarraga</i> pret <i>Simone Pelz</i> izvērtējums	210
Kopsavilkums.....	217
Izmantotie avoti	225
1. Literatūra.....	225
2. Judikatūra un tiesu prakse	230
3. Citi juridiskās prakses materiāli	240
4. Tiesību akti.....	245

Pielikums	251
Hāgas Konvencija.....	253
Hāgas 1996.g. konvencija	265
ANO Bērnu tiesību konvencija.....	283
Briseles IIbis Regula.....	303
Padomes 2019.gada 25.jūnija Regula Nr.2019/1111	337
Saeimas Deklarācija par nepilngadīgo Latvijas valstspiederīgo tiesību aizsardzību ārvalstīs (<i>pieņemta 28.01.2016.</i>)	409
Informācija par bērnu tiesību aizsardzību ārvalstīs (<i>Apvienotajā Karalistē, Vācijā, Norvēģijā, Īrijā</i>)	411

...

Priekšvārds

Egils Levits

I

Aplūkojot autores dēla zīmējumu uz šīs grāmatas vāka, pirmais, kas nāk prātā, ir bērna eksistenciālā pasaules uztvere – bērns redz sevi starp abiem vecākiem, kuri abi gādā un rūpējas par viņu. Tā ir bērna vēlme, tā ir abu vecāku vēlme, un tā ir lietu dabiskā kārtība.

Taču mēs visi zinām situācijas, kurās šo pašu zīmējumu var interpretēt arī citādi – mēs varam šajā zīmējumā saskatīt arī to, ka abi vecāki cīnās savā starpā un katrs rauj bērnu pie sevis, lai nodalītu, izolētu viņu no otra vecāka.

Mūsdienu pasaulē attiecības ar pārrobežu elementu starp diviem partneriem, vienalga, vai laulātiem, oficiāli reģistrētiem vai arī bez jebkāda oficiāla statusa, kļūst arvien biežākas. Tās veicina migrācija, arī internets. Taču liela daļa attiecību izjūk, un ir jāpieņem lēmums, kas notiks ar bērnu. Ja vēl abi vecāki pēc attiecību izbeigšanās dzīvo dažādās valstīs, tad šis apstāklis rada papildus gan juridiskus, gan praktiskus sarežģījumus.

II

Tomēr viskomplicētākā no šādām situācijām ir bērna nolaupšana, pārvietojot viņu uz citu valsti, kad to izdara viens no vecākiem. Ar bērna pārrobežu nolaupšanu, ja to ir izdarījuši vecāki (angliski – *international child abduction*, franciski – *l'enlèvement international d'enfants*, vāciski – *internationale Kindesentführung*), tiesību pasaulē apzīmē gadījumus, kad viens no vecākiem aizved bērnu pāri robežai bez otra vecāka piekrišanas, vai kad viens no vecākiem, īstenojot savas saskarsmes

tiesības, aizved bērnu pāri robežai, bet noteiktā laikā otram vecākam bērnu neatgriež. Arī Latvijā šis jautājums kļūst arvien aktuālāks.

Šajā situācijā ir iesaistīti vismaz pieci dalībnieki – bērns, māte, tēvs, viena valsts ar savām dažādām iestādēm un otra valsts ar savām dažādām iestādēm. Katram no tiem ir savas tiesības, savi pienākumi. Arī no savas ilggadējās Eiropas tiesneša pieredzes varu teikt, ka ceļš, lai šeit atrastu pareizu risinājumu, ir ārkārtīgi grūts, jo šie gadījumi ir ne tikai juridiski kompleksi, bet arī emocionāli sarežģīti, un labam, taisnīgam tiesiskajam risinājumam ir jābūt atvērtam arī šim psiholoģiskajam aspektam; bez tam šeit noteiktu lomu spēlē arī valstu suverenitāte un ar to saistītās nacionālās jurisdikcijas tiesības.

Tieši par šādām situācijām, to tiesisko regulējumu, izvērtējumu un risinājumiem ir šī grāmata.

III

Bērna pārrobežu nolaupīšanas gadījumus risina trīs dažādu līmeņu tiesību normas. Vispirms tās ir starptautiskās publiskās un privātās tiesības, tad Eiropas Savienības tiesības, un visbeidzot nacionālās (Latvijas) tiesības. Katrs no šiem līmeņiem ir autonomš, un to savstarpējā saskaņotība, neraugoties uz valstu centieniem to panākt, praksē nav optimāla.

Starptautiskajā līmenī galvenā norma ir 1980.gada 25.oktobra *Hāgas konvencija* par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem, Eiropas Savienības līmenī – 2003.gada 27.novembra Padomes Regula Nr.2201/2003 (EK) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas Nr.1347/2000 (EK) atcelšanu (tā dēvētā *Briseles IIbis* Regula), bet Latvijas līmenī – *Latvijas Civillikums* un *Civilprocesa likums*.

Autore, kurai ir liela akadēmiska un praktiska pieredze šajos jautājumos, kompetenti analizē bērnu pārrobežu nolaupīšanas tiesiskos regulējumus un to praktisko piemērošanu visos trijos līmeņos – starptautiskajā, Eiropas un nacionālajā (pamatā Latvijas) līmenī. Autore secina, ka visu triju līmeņu regulējumi balstās uz vienu un to pašu galveno principu – *bērna labākajām interesēm*. Tas caurvij visus regulējumus.

Taču tā interpretācija katrā līmenī var būt atšķirīga. Jāņem vērā, ka konkrēti par to gandrīz vienmēr lemj tieši nacionālā tiesa. Tā nereti ir tendēta *Briseles IIbis* Regulu un it sevišķi *Hāgas konvenciju* izprast caur nacionālo tiesību prizmu, kas arī noved pie autores konstatētajām atšķirībām šo pārnacionālo normu izpratnē un līdz ar to piemērošanā. Autore norāda, ka pat vienas valsts ietvaros dažādas tiesas, piemērojot pārnacionālās normas, par to pašu gadījumu var nonākt pie pretējiem secinājumiem.

Tiesa, *Briseles IIbis* Regulas vienoto interpretāciju nodrošina Eiropas Savienības tiesa, tomēr tas neizslēdz, ka tieši praktiskajos piemērošanas gadījumos, par kuriem lemj nacionālās tiesas, netieši (veicot subsumciju) var ienākt arī dalībvalstīs dažkārt atšķirīgā nacionālā izpratne.

Tādēļ būtiski, ka autore ir analizējusi Eiropas Savienības Tiesas fundamentālākos spriedumus par *Briseles IIbis* Regulas interpretāciju (it sevišķi lietās *Rinau*, *Povse*, *Zarraga*, kā arī citās lietās), kuri veido pamatu tālākai judikatūrai. Tāpat autore savos apsvērumos ietver arī virkni Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu šajā jomā. Eiropas Savienības Tiesas pamatjudikatūras¹ analīze un Eiropas Cilvēktiesību tiesas pienesuma ietveršana šajā darbā palīdzēs tiesību piemērotājiem labāk izprast *Briseles IIbis* Regulas un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas saturu, mērķi un jēgu bērnu pārrobežu nolaupišanas kontekstā un tos precīzāk piemērot konkrētajā lietā.

IV

Tādēļ ir svarīgi, ka autore, rūpīgi analizējot *Hāgas konvenciju* un *Briseles IIbis* Regulu, to interpretāciju un praksi nacionālā (Latvijas) līmenī, konsekventi turas pie "sarkanā pavediena" – *bērna labākajām*

¹ Ar 2022.gada 1.augustu piemēros 2019.gada 25.jūnijā pieņemto *Briseles IIbis* Regulas *pārstrādāto* versiju – Padomes Regulu (ES) 2019/1111 par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupišanu. Taču izmaiņas ir ierobežotas, un Eiropas Savienības Tiesas judikatūra un tiesību zinātnes līdzšinējās atziņas par *Briseles IIa* Regulas pašreizējo versiju paliek spēkā un būs piemērojamas arī pēc jaunās versijas stāšanās spēkā. Svarīgākās izmaiņas jaunajā versijā autore ir norādījusi.

interesēm, kas ir šo jautājumu regulējošo visu līmeņu normu kopējais pamatprincips. Vadoties no tā, autore norāda, kā šīs normas jāpiemēro, lai šis virsmērķis konkrētajā lietā tiktu sasniegts.

Tādēļ šis darbs – kas ir pirmais tik plašs tiesībzinātnisks darbs par šo tēmu latviešu valodā – būs svarīga rokasgrāmata praktiķiem – tiesnešiem, advokātiem un dažādu iestāžu darbiniekiem – lai konkrētā gadījumā labāk izprastu attiecīgo tiesību normu saturu, jēgu un mērķi un tās patiešām piemērotu saskaņā ar *bērna labākajām interesēm*. Vienlaikus regulējumu un to piemērošanas prakses kritiskais izvērtējums un pārliecinošā argumentācija ir autores būtisks piensums akadēmiskajā diskusijā.

Tā tad bērna zīmējumam uz grāmatas vāka var būt divējādas interpretācijas. Viena – laimīga, otra – nelaimīga. Tiesību joma, par ko ir šī grāmata, ir par šo otro interpretāciju. Tā dzīvē diemžēl notiek.

Taču autore pacietīgi, detalizēti un kompetenti uzrāda, ka šo komplicēto tiesību jomu pārzinoši un prasmīgi tiesību piemērotāji – tiesneši, advokāti un dažādu iestāžu darbinieki – to reāli var piemērot tā, lai bērns vismazāk ciestu. Šīs zināšanas un prasmes apgūt un izmantot palīdzēs šis darbs.

Par bērnu pārrobežu nolaupīšanu un I.Kucinas grāmatu

Praktiķu redzējums

Daiga Vilsone

Rīgas apgabaltiesas priekšsēdētāja

Ar gandarījumu atzīstu, ka juristus Latvijā sasniedz vēl viena monogrāfija. Latviešu valodā izdotu pētījumu par starptautisko tiesību piemērošanu nav daudz. Līdz ar to grāmatas vērtība ir vēl jo lielāka, un tas ir vērā ņemams pienesums juridiskās domas attīstībai un turpmākas vienveidīgas tiesu prakses veidošanai.

Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā, kā arī pasaules globalizācija ir radījusi ne vien pārvietošanās brīvību, bet arī plašāku cilvēku saziņu un iepazīšanos. Jaunās mūsdienu tehnoloģijas palīdz iepazīt ļoti plašu personu loku. Tas neizbēgami maina faktisko situāciju, kad laulību noslēdz vai partnerattiecības veido cilvēki, kuru mītnes zemes ir dažādās valstīs, dažādu tautību cilvēki ar dažādiem kultūras kodiem. Uzsākot kopdzīvi un pasaulē ienākot kopīgam bērnam, cilvēki parasti izvēlas vienu mītnes zemi, kurā dzīvot, veidot kopīgu saimniecību, audzināt un izglītēt bērnus. Taču ne vienmēr laulība vai kopdzīve veidojas veiksmīgi. Tādēļ aktuāls kļūst jautājums, ko darīt tālāk un kurā no valstīm dzīvot turpmāk. Ideālā modelī par visiem jautājumiem būtu panākama vienošanās, taču reālajā dzīvē tā nenotiek. Kā viena no primārajām un aktuālākajām problēmām ir kopīgā bērna turpmākā dzīvesvieta, kurā valstī tā būs un kopā ar kuru no vecākiem. Neatrisinātu konfliktu gadījumos viens no vecākiem mēdz izmantot iespēju bez saskaņošanas ar otru izvest bērnu no valsts, kur bijusi kopīgā dzīvesvieta.

Tādēļ arī Latvijas vispārējās jurisdikcijas tiesās izskatīšanā nonāk lietas, kas saistītas ar bērnu pārrobežu nolaupīšanu. Šo lietu skaits nav liels, bet tam ir tendence pieaugt. Minētās lietas ir sarežģītas un komplikētas ne tikai tādēļ, ka piemērojamas starptautiskās tiesību normas, bet

primāri tādēļ, ka tiek izšķirti cilvēku likteņi, noteikta kārtība, vai bērns atgriežams valstī, no kuras izvests, kur risināmi turpmākie strīdi par bērna dzīvesvietu, vecāku aizgādību un saskarsmes tiesības.

Vienveidīga tiesību normu izpratne un to piemērošana veido vienotu tiesu praksi un ir viens no būtiskākajiem elementiem, nodrošinot personām tiesības uz taisnīgu tiesu. Tādēļ ar pārliecību varu teikt, ka grāmata kalpos gan juristiem, gan citiem interesentiem, lai rastu atbildes uz pārnacionālajiem jautājumiem bērnu pārrobežu nolaupīšanas lietās. Tā būs izmantojama arī kā doktrīna turpmākajā tiesu praksē. Paldies autorei par strukturēto pieeju un pētījumu!

Māris Vainovskis
Zvērināts advokāts

Vienlaikus ar advokāta prakses privilēģiju nāk atbildība un ieguldījuma pienākums palīdzēt citiem, kam tas nepieciešams.

Bērnu laimi un attīstību ļoti veicina abu vecāku ieguldījums. Pieaugušo ilgtermiņa strīdi bērniem ir sāpīgi. Tomēr vecākiem pat savstarpēja konflikta gadījumā ir iespējams nodrošināt bērnam labvēlīgu vidi un nepieciešamo komunikāciju ar katru no vecākiem. Kad vecāku konfliktā tiek iesaistītas ārējas personas un iestādes, likumi uzsver bērna labāko interešu ievērošanas principu un ātru procesa norisi. Iespējami efektīvai lietas izskatīšanai un virzībai ir nepieciešama augsta līmeņa profesionalitāte un institucionālā sadarbība. Zinātniski praktiskām publikācijām ir ļoti liela nozīme, jo īpaši bērnu tiesību sfērā.

Dr.iur. Irēnas Kucinas ideju līderība bērnu tiesību aizsardzības jautājumos tiek sistemātiski turpināta. Autore ir aktīvi publicējusi analītiskus darbus par normatīvā regulējuma izpratnes aspektiem, aktuālajām tiesību realizācijas problēmām un judikatūras analīzi. Jaunākā lasītājiem nodotā monogrāfija ir šī darba likumsakarīgs rezultāts un nozīmīgs pienesums tiesību doktrīnai. Uzmanība akcentējama arī autorei ieguldījumam tiesiskajā regulējumā ietvertu juridisko ģenerālklausulu satura un tvēruma izpratnes pilnveidē ar tipizāciju un analīzi. Bērnu prettiesiskas pārrobežu pārvietošanas lietu operatīvā risināšanā ir īpaši svarīga kvalitatīva tiesību normu un to interpretācijas metožu pamatota piemērošana.

Jomas aktuālā problemātika rosināja iesaistīties arī mani, finanšu tiesībās un komercietībās ilgtermiņā specializējušos advokātu praktiķi, noteiktā laika posmā gūstot nozīmīgu starpdisciplinārā darba pieredzi un turpinot pilnveidot arī profesionālās prasmes. Rezultātā Tieslietu ministrijas nozīmētajās lietās ieguldītas vairāk nekā pusotra tūkstoša *pro bono publico* juridiskās palīdzības stundas. Izmantojot iespēju, vēlos izteikt patiesu atzinību kolēģiem, kuri Latvijas Zvērinātu advokātu padomes un Tieslietu ministrijas noslēgtās vienošanās ietvaros sniedz bezmaksas palīdzību. Gandarījumam par tām lietām, kuras izdodas palīdzēt veiksmīgi atrisināt, ir neatsverama nozīme.

Situācijas ir praktiski un tiesiski izaicinošas. Reti kāda cita lietu kategorija ietver tādu līdztekus piemērojamo tiesību avotu daudzējādību. Tie ir konstitucionālo tiesību avoti, starptautiskās konvencijas, Eiropas Savienības līmeņa tiesību akti, ārvalsts materiālo tiesību normas ģimenes tiesību jomā, Latvijas materiālo un procesuālo tiesību normas. Protams, arī kolīziju normas. Lietās iesaistītas ārvalstu un Latvijas Centrālās iestādes, tiesu iestādes, bāriņtiesas un citas bērnu tiesību aizsardzības institūcijas, sociālās palīdzības, izglītības un veselības aizsardzības sektors, atsevišķos gadījumos arī policija un tiesu izpildītāji, kā arī diplomātiskā servisa pārstāvēniecības.

Autores darba īpašā vērtība un pienesums ir izgaismot visu būtiskāko saistībā ar lietu specifiku un īpatnībām bērnu interešu aizsardzības prevalējošā mērķa realizācijas kontekstā. Procesa efektivitātei ir nozīmīgi jau sākumā nošķirt lietas no tipoloģijas un jautājumiem, kas jārisina citos ģimenes tiesību strīdos, piemēram, laulības šķiršanas lietās vai kaitējuma atlīdzināšanas prasījumos. Tiesību piemērotājiem jābūt dziļai izpratnei par normatīvā regulējuma piemērošanas galvenajiem priekšnoteikumiem un lietas risināšanā juridiski svarīgajiem faktiem.

Saistībā ar tiesu darba organizāciju jāuzsver Latvijas veiksmīgais risinājums paredzot, ka attiecīgās pārrobežu lietas kā specializēta pirmā instance skata Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesa un blakus sūdzību kārtībā Rīgas apgabaltiesa. Tas ir piemērs efektivitātes pilnveidošanai arī citu lietu kategoriju izskatīšanā Latvijā. Tiesām ir izaicinoši uzdevumi, piemēram, pierādījumu svēršanā un analizē bērna parastās dzīvesvietas noteikšanai, kā arī bērna neatgriešanas pamatu piemērošanā. Tiesai jāvērtē arī bērna vecums un brieduma pakāpe bērna viedokļa uzklaušīšanai (normatīvie akti nenosaka minimālo vecumu). Turklāt tiesnesim nereti nākas vērtēt medicīniskos dokumentus un ekspertu atzinumus, to pieļaujamību, attiecināmību un pat ticamību. Ir gadījumi, kad lietas nonāk Eiropas Cilvēktiesību tiesas izvērtēšanā. Praksē sastopama arī virkne aktuālu problēmu saistībā ar bērna labākās intereses respektējoša nolēmumu izpildes mehānisma darbību. Arī šajās jomās autores darbs ietver būtiski svarīgu analīzi.

Novēlu autores sniegtajam ieguldījumam veicināt bērnu nolaupišanas lietu procesa padziļinātu izpratni, efektivitāti un iestāžu sadarbības pilnveidi ar mērķi panākt mierīgu risinājumu. Panākts miers nenozīmē konflikta neesamību, bet gan spēju to risināt bērna interesēs!

Agris Skudra

bērnu tiesību aizsardzības eksperts,
Latvijas Centrālās iestādes bērnu nolaupīšanas lietās vadītājs
(2005–2016)

Situācijas, kad viens no vecākiem bez otra vecāka piekrišanas aizved bērnu uz citu valsti uz pastāvīgu dzīvi, nav nesen radusies tiesiski risināma problēma. Lai gan tiesiskais instruments tās risināšanai ir spēkā jau kopš 1983.gada, līdz ar iestāšanos Eiropas Savienībā un plašākām pārvietošanās iespējām Latvijā tā ik pa laikam, un diemžēl katru reizi no jauna, allaž raisījusi plašas diskusijas gan publiskajā telpā starp juristiem un žurnālistiem, gan privāti – virtuves sarunās starp tiem, kuriem tā rūp.

Manas un autores kopējās rūpes starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesisko aspektu jautājumu sakārtošanā Latvijā aizsākās 2006.gadā, kad kopīgi tika strādāts pie regulējuma izstrādes par centrālās iestādes darbības jautājumiem. Turpmāko 11 gadu laikā mūsu kopīgās rūpes pārauga arvien dažādās šo rūpju novēršanas formās – kopīgā rakstā, dalībā semināros un konferencēs, projektos un prezentācijās Latvijā un ārpus tās.

Manuprāt, autores grāmata kā pirmā par šo tēmu latviešu valodā lasītājam ļaus izprast, kas ir bērnu nolaupīšanas civiltiesiskie aspekti un ka pilnīgi noteikti ar tiem nenākas saskarties, ja abi bērna vecāki – labāk agrāk, nekā vēlāk (varbūt savā virtuvē), bet katrā ziņā – vienojas.

Grāmatā vērtīga ir sadaļa par bērnu atgriešanas viņu parastās dzīvesvietas valstī nolēmumu izpildi. Šajos jautājumos allaž esmu uzsvēris, ka nepietiek vien ar to, ka valsts pievienojas starptautiskiem tiesiskiem instrumentiem, ievieš nacionālo procesuālo un administratīvo regulējumu. Tiesas nolēmumiem ir jābūt izpildāmiem, ja reiz līdz tam ir nonākts. Nereti šī nolēmumu izpilde atkarīga no iesaistīto pušu tiesiskās apziņas, ka tiesu nolēmumiem ir likuma spēks un neizpilde var radīt tiesiskas sekas. Kā bērnu tiesību aizsardzības jomas darbinieks uzskatu, ka neizpildes radītās tiesiskās sekas vienam vai otram vecākam ir pakārtots jautājums. Mana rūpe ir par to, kādas sekas tas var emocionāli radīt bērnam tikai tādēļ, ka viņa mamma un tētis agrāk vai vēlāk nevienojās.

Novēlu šo autores ieguldījumu – grāmatu – cietajos vākos glabāt grāmatu krātuvē – gan juristiem, gan ikvienam. Zinu, tā noderēs.